

super hoc perpetuum imponens silentium, monasterium pronuncies perpetua libertate gaudere, nostro sibi privilegio resignato.

(1 Qui Apostolico mandato parentes, privilegia felices recordationis Agapeti, & Joannis Pont. p. nostrorum sua presentia subtiliter conspexerunt, tenorem eorum sub sigillis suis nobis fideliter transmittentes. Ven. quoque f. n. G. Remen. Archiepiscopus, tunc Episcopus Praenestinus, in partibus illis officium legationis exercens, tenorem privilegiorum suorum sub sigillo proprio, nostro fecit conspectui presentari.

CAP. V.

Non valet confirmatio, quam religiosus impetravit a Papa super temporali administratione, seu prioratu, si tacuit se regularem: si vero expressit, rescriptum presumitur falsum, quia Papa non consuevit concedere. h. d. cum seq.

Idem Episcopo, & Praeposito Uricen. (an. 1212.)

AD nostram audientiam Praeposito Nemanen. c. Ecclesiae significante pervenit, quod quidam Canonici Nemanen. Ecclesiae a nobis literas confirmationis super administrationibus suis obtinere laborant, religionis suae confirmationibus. Cum igitur regularibus personis non consueverit Apost. sedes aliqua confirmare: mandamus, quatenus confirmationes, quas ab ipis Canonici (cum regulares existant) noveritis taliter impetratas, denunciatis, & inanes.

CAP. VI.

Idem dicit, quod supra cap. proximo.

Idem Innoc. III. [an. 1213.]

POrrecta d nobis ex parte tua petitio continebat, quod plures ex religiosi, qui Prioratibus, vel aliis administrationibus praesunt, a nobis super ipsis, quoad vixerint, possidentis, confirmationis literas se afferunt impetrasse: [& infra.] Cum igitur a cancellaria nostra hujusmodi literas emanasse non credamus: mandamus, quatenus illos, qui tales literas exhiberint, in quibus prioratus vel, administrationes, tanquam religiosi confirmantur, eosdem punias tanquam falsitatis auctores. Si vero in eis non fit mentio religionis ipsorum, illas tanquam tacita veritate subreptas denuncias non valere.

(1 Quorum occasione bona ipsorum prioratuum distrabunt, & consumunt, afferentes se sibi quoad prioratus illos nulla ratione subesse.)

CAP. VII.

Sententia, seu laudum contra formam juris, vel compromissi latum per arbitros, licet per Papam in forma communi fuerit confirmatum, non tenet.

Idem nobili viro Mattheo de e Rivariis.

(an. 1213.)

EXaminata f causa, quae vertitur inter te, & milites Campanicos super Ecclesia sancti Angeli, perpendimus arbitrium, quod vicedominus Sabinen. dicebatur super eodem negotio promulgasse, contra formam juris, & compromissi fuisse dictatum. Unde non obstante confirmatione

a Reservato. b C. 2. eod. tit. in 3. comp. c Neumausen. sed ego Neumausen. scribendum puto, cui lectioni aliquot veteres adstipulantur. d C. 1. de rescript. in 3. comp. e Rivaria. f Cap. 3. eod. tit. in 3. compil.

FINIS LIBRI SECUNDI.

DECRE-

C. Papae praedecessoris nostri, qui confirmaverat illud, sicut provide latum fuerat, & ab utraque parte receptum, decernimus ipsum irritum, & inane.

CAP. VIII.

In confirmatione ex certa scientia, dictio, sicut, ponitur causative: nec nocet, si verbum confirmationis praecedit tenorem confirmati.

Honorius III. illustri Regi, Baronibus, & militibus, & aliis hominibus Cypri. (an. 1220.)

Venerabilis frater N. Archiepiscopus Nicosien. & suffraganei ejus transmissa nobis petitione monstrant, quod inter ipsos, & vos super quibusdam decimis mediante Albanen. Episcopo a tunc Apostolicae sedis Legato, amicabilem compositionem intervenit: expresse adjecto, quod b quantumcunque eam auctoritate Apostolica confirmari contingeret, statim deberet executioni mandari. Verum licet sit per nos confirmata, & ad majorem rei evidentiam literis confirmationis tenor compositionis insertus, ipsam tamen renuistis observare, occasionem frivolum praetendentes, tum ex eo, quod in literis verbum confirmationis (tenorem c compositionis) juxta styllum Ecclesiae Romanae praecedat, tum quia clausula consueta, scilicet, sicut, sine pravitate prolixa est. in eisdem literis continetur: [& infra.] Mandamus, quatenus a praemissa veritate suffragatur, compositionem eandem adimplere curetis.

[1 Cum igitur nedum contra Deum, & Ecclesias, sed nec etiam contra privatas personas hujusmodi cavillosis diffugiis insistere debeatis. Uni. vo.]

CAP. IX.

Collatio Ecclesiae alteri facta per Legatum, & per Papam confirmata, jus Dioecesanum non ledit.

Idem universis Abbatibus, & Praelatis, ac Conventibus, & Clericis in Constantinop. dioecesi constitutis. (an. 1220.)

Sua nobis Patriarcha Constantinopolitanus conquestione monstravit, quod cum quidam vestrum fumentes occasionem ex eo, quod I. Presbyter & Cardinalis tunc Apostolicae sedis Legatus quibusdam aliis Ecclesiis, & Clericis in spiritualibus, & temporalibus contulit monasteria eorundem f, ipsi Patriarchae obedire recusant, & ei de iuribus patriarchalibus respondere, in suae praesumptionis adiutorium inducentes confirmationes hujusmodi collationum a sede Apostolica impetratas. Cum igitur nolimus a iusta, quae Dioecesanis debentur, per collationes, seu confirmationes praedictas minui, seu laedi: mandamus, quatenus occasione hujusmodi non obstante ipsi Patriarchae reverentiam, & obedientiam exhibere curetis, eique de iustitiis suis integre respondere.

1 I. Presbyter] Johannes de Columna Presbyter Vincent. L. X. c. 7. & L. XXXI. c. 78. Constantinopoli occupata a Francis. Greg. 5.

a Mediante Alban. Episc. tunc Legato. b quanto citius. c Inclusa in omnibus impressis desiderantur, & male, quia sine illis nullus constat sensus: ea tamen nos ex omnibus manuscr. supplavimus. d Vid. l. proinde. f. fin. ff. si cert. per. per. Bart. & gloss. in clem. 1. de offic. deleg. e Vid. Archidiacon. in c. de Ecclesiasticis 25. q. 2. fearundem. g nolumus.

DECRETALIUM EPISTOLARUM GREGORII LIBER TERTIUS

TITULUS I. DE VITA, ET HONESTATE CLERICORUM.

CAP. I.

Cum celebratur, divisus esse debet Clerus a populo.

Ex Concilio Maguntino. a

UT Laici secus altare, quando sacra mysteria celebrantur, stare, vel sedere inter Clericos non praesumant: sed pars illa, quae b cancellis ab altari dividitur, tantum psallentibus pateat Clericis. Ad orandum vero, & communicandum Laicis, & foeminis (sicut mos est) pateant sancta sanctorum.

CAP. II.

Breve, nec potest brevius summiari.

Ex Concilio Pictavien. c (an. 898.)

Clerici arma portantes d, & usurarii excommunicentur.

CAP. III.

Presbyter habens populum, debet habere Clericum, qui secum canter, & in aliis hic expressis eum juvet.

Ex Concilio Maticen.

UT quisque Presbyter f, qui plebem regit, Clericum habeat, qui secum canter, & epistolam, & lectionem legat, & qui possit scholas tenere, & admonere suos parochianos, ut filios suos ad fidem discendam mittant ad Ecclesiam: quos ipse eum omni castitate erudiat.

CAP. IV.

Non potest brevius summiari.

Gregorius IX. [an. 1235.]

SI quis ex Clericis comam b relaxaverit, anathema sit.

CAP. V.

Breve est, & non aliter summiatur.

Ex Concilio Carthaginiensi i (an. 390.)

Clericus neque comam nutriat, neque barbam.

CAP. VI.

Clericus non professus, nec in sacris existens, potest uxorem ducere, sed iterum tondebitur, si vult gaudere privilegio clericali, vel dispensative tenere beneficium. h. d. secundum modum, qui est magis consentaneus literae, secundum quem ponit unum casum duntaxat.

Ex Concilio Triburien. k (an. 895.)

a Anton. August. in notis ait esse ex Conc. Turon. 2. c. 4. al. African. vid. Microlog. c. 9. b Qua a cancellis. c Nanetens. al. Pictavien. d Cap. 2. eod. tit. in 1. compil. Clem. de excess. pral. e Maticenen. al. Nannetens. f Burch. l. 2. decr. c. 56. lvo p. 6. c. 152. & Cap. 7. eod. tit. in 1. compil. g Deest, nonus, in antiq. h Cap. 3. eod. tit. in 1. compil. i Conc. Carth. 4. c. 44. k alit. Maguntinens. al. Triburien.

II. Clericus si tonsura dimissa uxorem acceperit, qui quidem sit sine gradu, nec monasterio a parentibus traditus, uxorem permittatur habere, & iterum tondeatur: nec in vita sua uxorem dimittere audeat.

CAP. VII.

Clericus debet tonsuram deferre: & si non vult, potest in vita a suo superiore tonderi.

Alexander III Cantuarien. Archiep. (an. 1170.)

III. Clericus a: [& infra.] Clerici, qui comam nutriunt, & barbam b, etiam inviti a suis Archidiaconis tondeantur.

CAP. VIII.

Frequentans monasteria Monialium, & monitus non desinens, si Clericus est, deponitur: si Laicus, excommunicatur.

Idem in Concilio Lateran. [an. 1170.]

Monasteria d Sanctimonialium si quisquam Clericus sine manifesta, & rationabili causa frequentare praesumpserit, per Episcopum e arceatur: & si non desisterit f, ob officio Ecclesiastico reddatur immunis. Si Laici, excommunicationi subdantur, & a coetu fidelium fiant penitus alieni.

CAP. IX.

Episcopus potest statuere in Ecclesia certum numerum Clericorum secundum ipsius facultates, qui vivunt in communi, & contradiatores ad hoc compellere: & istos in communi viventes potest absolovere ab excommunicatione incurta propter iniectionem manuum in socium.

Gregorius VII. [an. 1080.]

QUoniam b (ut ait Scriptura) [& infra.] Statuimus, ut facultatibus Ecclesiarum vestrarum, proventibus, & expensis diligenter inspectis, certum in eis valeatis ponere numerum Clericorum, & statuere, ut bona eorum veniant in commune, in una domo vescantur, atque sub uno tecto dormiant, & quiescant. Si qui vero contradiatores extiterint, licitum vobis sit per suspensionem officii, & beneficii, aut graviori etiam poena, si opus fuerit, ad hanc observantiam eos appellatione non obstante compellere. Indulgemus etiam, ut si quisquam eorum, qui simul vivunt, pro manus i iniectione in socium, a communione meruerit fieri alienus, reconciliandi, & poenitentiam imponendi potestatem plenariam habeatis, nisi forte atrocitas facti poenam graviolem expectet. k

Z 2

[1 Proni

a Cap. 6. eod. tit. ne Cler. vel Monach. in 1. comp. b Haec duo verba, & barbam, desunt in omnib. manuscr. c sub Alex. III. c. 11. d Cap. 8. eod. tit. in 1. comp. e Ab Episcopo arceatur. f al. deserit. g Al. IX. al. VIII. al. IV. al. III. sed ut plurimum legitur, octavus. h Cap. 10. eod. tit. in 1. comp. confer Conc. Toler. IV. cap. 23. refert Grat. 12. q. 1. c. 1. i manuum. k exposcat.

(1 Proni sum sensus hominis ad malum ab adolescentia sua, sicut ex sensualitate vergit caro in culpam, ita vigore spiritus procedente, & subsequente divina gratia, animus nisi debet ad veniam, & remedia semper inquirere, quibus irruentes occasiones, mortis valeat declinare. Inde siquidem est, quod intelligentes multa ex defectu proprio, multa ex aliena malitia in vestris Ecclesiis pervenisse, quae aut delictum in se, aut occasionem habent delinquendi, per auct. Apost. sedis, cui ex dispositione Domini deservimus, prout datur ab eo, decrevimus obviandum, & auct. in vobis Episcopalis officii ad refecanda nocera in subditis vestris, & inserenda utilia scriptis Apostolicis munientiam, recolectis, quod in veteri lege praecepit Dominus, dicens: Ignis in altari semper ardebit, quem nutrit Sacerdos, subiciens mane ligna per singulos dies.)

C A P. X.

Ecclesiastici Judices, & delegati gratis judicare debent, nec exigere possunt decimam, vel aliam quotam litis, etiam si hoc habeat consuetudo.

Innocentius III. Prælati, & Clericis Lombardie.

(an. 1210.)

Cum ab omni a specie mali præcipiat Apostolus abstinere: [& infra. 1] Sane ad audientiam Apostolatus nostri pervenit, quod cum ex delegatione nostra causas suscipitis pertractandas, more b secularium super decima litis, vel parte alia, pro diversarum terrarum consuetudine præter expensas victualium cum litigantibus, receptis pignoribus, pro salario conventis. Nos attendentes, quod ad hoc vobis, & aliis Clericis sint Ecclesiastici redditus deputati, ut ex ipsis honeste vivere debeatis: [& infra. 2] Ideoque mandamus, quatenus ab hujusmodi exactionibus de cætero abstinentes vigorem judicium gratis studeatis litigantibus impertiri: non obstant, quod in fraudem a quibusdam proponitur, quod id exigatur nomine assessorum: cum nec justum iudicium vendere liceat, & venales sententiæ ab ipsis etiam secularibus legibus reprobandæ.

(1 Nos, qui licet indigni, constituti sumus a Deo super gentes, & regna, ut juxta verbum Prophetarum evellamus, & destruiamus, ædificemus, & plantemus, summopere debemus satragere, quatenus evellamus vitia, plantemus virtutes, destruiamus iniqua, & ædificemus honesta. Sicque nostra sollicitudine mediante prava transeunt in directa, & aspera convertuntur in plana: licet autem hujusmodi nostra sollicitudinis labor generaliter debeat ad omnes extendi, quia sapientibus, & insipientibus sumus in iustitia debitores: tamen specialiter ad Clericos, qui dormire debent a vitiis, ut sint penna columbae deargentatae, ne quid appareat in illis, quod offuscet candorem Ecclesiasticæ puritatis.)

[2 Nec vos oporteat ad turpia lucra manus extendere, vel ad iniqua munera oculos inclinare. Cum ergo opera vestra lucere debeant Laicis in exemplum, nec vos deceat ad instar secularium ad turpe compendium vitium occasionem arripere, v. v. p. a. f.]

C A P. XI.

Ad evitandum scandalum possunt Religiosi diversi habitus missi ad prædicandum de novo conversis se in unum superiorum habitum, & propositum conformare.

Idem Livoniens. Episcopo, & eis, qui cum ipso sunt, fratribus. [an. 1210.]

Deus, qui Ecclesiam d suam nova semper prole foecundat: [& inf. 1] Ne igitur, si dispar ia vobis observantia fuerit, & dissimilis habitus apud eos, quibus

a C. 1. eod. tit. in 3. comp. 1. Theff. 5. b In Cod. Barb. more secularium Judicium. c Simile vide in l. 3. ff. quod cuiusque. uni. & in l. qui oneranda. ff. de op. leg. d C. 2. eod. tit. in 3. compil. vid. extrav. Alex. IV. cum hora, quam inseruimus post directorem inquisitor. inter literas Apost.

unum Evangelium prædicatis, scandalum suscitetur: Mandamus, quatenus eo non obstante, quod inter vos Monachi sunt, & Canonici regulares, vel alii etiam regularem vitam s b alia distinctione a professi, omnes pariter in unum regulare propositum, & honestum habitum, quantum ad hoc spectat officium, conformetis.

(1 Volens hæc moderna tempora conformare prioribus, & fidem catholicam propagare, prædecessoribus nostris, & nobis post eos pium inspiravit affectum, ut Livonen. ingressi provinciam paganis evangelizetis nomen Domini nostri Jesu Christi, eorum sequentes exemplum, quibus in Evangelio legimus esse dictum: Euntes, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: & de quibus Evangelicus sermo subiunxit: Illi autem profecti, prædicaverunt ubique Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis. Attendens etenim Evangelicus ille paterfamilias, quod messis est multa, operarii autem pauci, adhuc mittit operarios in messem suam, & in hac quasi in decima hora vineæ suæ vere vos deputat vinitores, quorum labores pari cum primis denario recompenset. Unde cum evangelizandi officium eo assumpseritis inspirante, qui facit utraqve unum: oportet vos in unitatis, & charitatis spiritu ambulare, illorum sequentes exemplum, de quibus legitur: Multitudinis autem credentium erat cor unum, & anima una.)

C A P. XII.

Ludi theatrales etiam prætextu consuetudinis, in Ecclesiis, vel per Clericos fieri non debent.

Idem. [an. 1210.]

Cum b decorem domus Dei: [& infra.] Interdum ludii fiunt in Ecclesiis theatrales, & non solum ad ludibriorum spectacula introducuntur in eis monstra larvarum, verum etiam in aliquibus festivitatibus Diaconi, Presbyteri, ac Subdiaconi insanie suæ ludibria exercere præsumunt: [& inf. 1] Frat. v. mandamus, quatenus ne per hujusmodi turpitudinem Ecclesiæ inquinetur honestas, prælibatam ludibriorum consuetudinem, vel potius corruptelam curetis a vestris Ecclesiis extirpare.

[1 Quia igitur ex officio nobis injuncto domus Domini nos zelus comedit, & approbria exprobrantium ei super nos cadere dignoscuntur.]

C A P. XIII.

Clerici debent continere, & caste vivere: contra facientes puniunt: & severius puniuntur illi, qui possunt legitimo matrimonio uti.

Idem in Concilio generali. c [an. 1216.]

UT Clericorum d mores, & actus in melius reformentur, continenter, & caste vivere studeant universi, præsertim in sacris ordinibus constituti, ab omni libidinis vitio præcaventes, maxime illo, propter quod venit ira Dei in filios dissidentie, quatenus in conspectu omnipotentis Dei puro corde, ac mundo corpore valeant ministrare. Ne vero facilitas venie incentivum tribuat delinquendi, statuimus, ut qui comprehensi fuerint incontinentiæ vitio laborare, prout magis, aut e minus peccaverint, puniantur secundum canonicas sanctiones, quas efficacius, & districtius præcipimus observari: ut quos divinus timor a malo non revocet, temporalis saltem poena cohibeat a peccato. Si quis igitur hac de causa suspensus præsumperit celebrare divina, non solum Ecclesiasticis beneficiis spoliatur, verum etiam pro duplici culpa perpetuo deponatur. Prælati vero, qui tales præsumperint in suis iniquitatibus sustinere, maxime obtentu pecuniæ, vel alterius commodi temporalis, pari

a al. distinctione. b C. 4. eod. tit. in 3. comp. c Conc. Lat. sub Innoc. III. c. 14. d C. 2. eod. tit. in 4. comp. e al. vel minus & f. l. ex diversa. §. 1. cum not. ff. de vend. & inst. de pub. jud. §. ite lex Julia.

pari subiaceant ultioni. Qui autem secundum a regionis suæ morem non abdicarunt copulam conjugalem, si lapsi fuerint, gravius puniantur: cum legitimo matrimonio uti possint.

C A P. XIV.

Clericus crapulosus, vel ebriosus, monitus non desistens, ab officio, vel beneficio suspenditur.

Idem in eodem. b [an. 1216.]

A Crapula, & ebrietate omnes Clerici diligenter abstinere: unde vinum sibi temperent, & se vino. Nec ad bibendum quisquam incitetur: cum ebrietas & mentis inducat exilium, & libidinis provocet incentivum. Unde illum abufum penitus decernimus abolendum, quo in quibusdam partibus ad potus æquales suo modo se obligant poratores: & ille iudicio talium plus laudatur, qui plures inebriat, & calices foecundiores exhaurit. Si quis autem super his se culpabilem exhibuerit, nisi a superiore commonitus satisfecerit, ab d officio, vel beneficio suspendatur.

C A P. XV.

A negotiis, personis, locis, ludis, vestibus inhonestis, & ornatu minus honesto præcipit Clericis abstinere, & habitu honesto uti: cujus vanitatem in pluribus exprimit, & detestatur.

Idem in eodem. e

Clerici officia f, vel commercia secularia non exerceant, maxime inhonesta, Mimis, jocularibus, & histrionicis non intendant. Et tabernas prorsus evitent, nisi forte causa necessitatis in itinere constituti. Ad aleas, & taxillos non ludant, nec hujusmodi ludis intersint. Coronam, & tonsuram habeant congruentem. Et se in officiis Ecclesiasticis, & aliis bonis studiis exerceant diligenter. Clausa deferant desuper indumenta, nimia brevitatem, vel longitudine non notanda. Pannis rubeis, aut viridibus, necnon manicis, ut aut sotularibus confitiis, frenis, scillis, pectoralibus, calcariis deauratis, aut aliam superfluitatem gerentibus, non utantur. Cappas manicatas ad divinum officium intra Ecclesiam non gerant, sed nec alibi, qui sunt in sacerdotio, & personatibus constituti: nisi iusta causa timoris exegerit habitum transformari. Fibulas omnino non ferant, neque corrigias auri, vel argenti ornatum habentes, sed nec annulos: nisi quibus competit ex officio dignitatis. Pontifices autem in publico, & in Ecclesia superindumentis lineis omnes utantur: nisi Monachi fuerint, quos oportet ferre habitum Monachalem. Pallii diffibulatis non utantur in publico, sed vel post collum, vel ante pectus hinc inde connexis.

C A P. XVI.

Clericus, qui tertio monitus a negotiationibus secularibus non abstinet, interim perdit quoad bona privilegium clericale. h. d. & est textus multum notab. & qui quotidie allegatur.

Honorius III. Ambianen. Episc. g

EX literis b Pontini Comitis intelleximus, quod quidam Clerici suæ terræ potius secularibus negotiationibus i, quam officiis divinis intendunt: & gaudere volentes privilegio k clericali, nolunt statutis patriæ (quibus quoties expedit, sicut Laici se tuentur) in negotiationum suarum l quæstibus subjacere: (& infra. 1) Mandamus, quatenus, si tales tertio a te commoniti ab hujusmodi non respuerint, sed prætermittis divinis officiis, negotiationibus insisterint

a Hoc dicitur propter Græcos. b Conc. Lar. sub Innoc. III. c. 5. c Cap. 3. eod. tit. in 4. compil. d a beneficio, vel officio suspendatur. e Later. sub Innoc. III. c. 16. f C. 4. eod. tit. in 4. compil. Conc. Trid. sess. 14. de reform. c. 6. & sess. 22. c. 1. g Ambien. al. Abien. al. Abianen. al. Abienen. h Vid. Geminianum in c. de off. del. in 6. i al. negotiis. k privilegiis Clericorum. l Vid. l. quæst. C. de re jud. & l. si proponas. §. 1. ff. de inoff. test.

a supradictis, cum facto privilegium abiciant clericale, tu quo minus, dum his se implicent, de suis facultatibus statutis, & consuetudinibus patriæ subiaceant, non defendentes eisdem.

(1 Unde quia magnum ex hoc scandalum inter Laicos generatur, nobis humiliter supplicavit, ut vel compelli hujusmodi Clericos ad serviendum Ecclesiæ illicitis secularibus negotiationibus postpositis mandarem, vel pateremur eos quoad facultates eorum status, & consuetudinibus patriæ subjacere. Cum igitur prædicta in Clericis ordinis vituperium redundare noscuntur, & Clericorum vita generare non debet Laicis scandalum, sed præstare honestatis exemplum, f. t.)

TITULUS II. DE COHABITATIONE CLERICORUM, ET MULIERUM.

C A P. I.

Clericus non debet retinere in domo mulierem suspectam de incontinentia, etiamsi sit mater, vel alia consanguinea.

Ex Concilio Maguntin. b [an. 812.]

Inhibendum c est, ut nullus Sacerdos foeminas, de quibus suspicio potest esse, retineat. Sed neque illas, quas canones concedunt, matrem, amitam, & sororem: quia instigante diabolo, & in illis scelus perpetratum reperitur, aut etiam in pedisequis carundem. Sed si qua de his necessitatem habuerit, Presbyteri habeant in vico, aut in villa domum longe a sua conversatione: & ibi eis, quæ sunt necessaria, subministrent. Prohibendum quoque est, ut nulla foemina ad altare præsumat accedere, aut Presbytero ministrare, aut intra cancellos stare, sive sedere.

C A P. II.

Excommunicatur Clericus in sacris, qui a suspecta mulierum colloquio, vel earum consortio monitus non desistit.

Ex decreto Eugenii Papæ. [an. 655.]

SI quisquam d Sacerdotum, id est, Presbyter, Diaconus, vel Subdiaconus, de quacunque foemina crimine fornicationis suspectus, post primam, secundam, & tertiam admonitionem inveniatur fabulari, & aliquo modo conversari cum ea, excommunicationi subdatur, foemina vero canonice iudicetur.

C A P. III.

Non debet Prælati Clericum cogere ad concubinam abjurandam: sed eam nolentem divititer potest excommunicare.

Alexander III. Saler. Archiepiscopo. p. c. cum tu. (an. 1180.)

Clericos in sacris ordinibus c constitutos, qui publice tenent concubinas, ad eas abjurandas nolumus a tua fraternitate compelli, ne in eandem fornicationem instinctu diabolicæ fraudis redeuntes, perjuri reatum incurrant. Verum ipsos per suspensionis, & interdictionis sententiam debere arctius cogere, ut mulieres ipsas a se ita removeant, quod de illis sinistra suspicio non possit haberi. Et si qui eorum ad ipsas redire, vel alias accipere forte præsumperint, in aliquos eorum debes perpetuam excommunicationis sententiam proferre, ut alii eorum f exemplo perterriti, a similibus arceantur.

Si

a Utuntur. b Hoc reperio in Conc. Nannetens. c. 3. c C. 1. eod. tit. in 1. comp. d C. 3. eod. tit. in 1. comp. Vid. Conc. Lat. sub Leone X. sess. 9. de reform. curiæ. & alior. e Cap. 4. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Lar. sub Alex. III. p. 18. c. 1. f In C. Barb. ut alii exemplo illorum a similibus arceantur.

CAP. IV.

Si Clerici moniti concubinas non dimitunt, suspenduntur a beneficiis, & si se non corrigunt, deponuntur. Idem Canus rhen. Archiepisc. & ejus Suffraganeis. (an. 1180.)

Sicut a ad extirpanda: (& infra. 1) Frat. vest. mandamus, quatenus Clericos vestrae jurisdictionis, qui in Subdiaconatu, & supra, fornicarias habuerint, studiose monere curetis, ut a se illas removeant, eas ulterius minime admittant. Si vero acquiescere contempserint, eos ab Ecclesiasticis beneficiis usque ad satisfactionem congruam suspendatis. Et si eas suspensi praesumpserint detinere, ipsos ab eisdem beneficiis perpetuo remove curetis.

[1 Vicia, quae periculum pariant animarum, summopere decet incutere, ita etiam nos convenit germina propagare virtutum, ex quibus fidelibus salutis augmentum, & sacris Ecclesiis decor proveniat honestatis. Unde cum in Anglia prava & detestabili consuetudine, & longo tempore sit obtentum, ut Clerici fornicarias in suis domibus habeant, nos volentes tam grave scandalum de populo remove, & praedictos Clericos ad honestatem Ecclesiasticam reducere.]

CAP. V.

Littera a Clerico concubinario suspensa super absoluteione (talia facti serie) obtenta non valent.

Idem Londonen. Episcopo. (an. eod.)

Super eo vero b, quod asseris, A. Presbyterum fornicariam detinentem, propter hoc ab officio suo suspensum: (& infra. 1) Porro si litteras a nobis obtinuerit, quae facti seriem non contineant, nolumus illas sibi prodesse.

[1 Prud. t. r. quod si super hoc appellatum sit ad praesentiam nostram, si contingat ipsum ad nos accedere, prout expedire videbitur, pertinaciam ejus, & audaciam corrigemus. Si vero non venerit ad praesentiam nostram, suspensionis in eum sententiam propter hoc latam tamdiu volumus observari, donec fornicariam suam a se profus abiciat, & vivat sicut decet Presbyterum continentem.]

CAP. VI.

Si Clerici moniti non dimitunt concubinas, suspenduntur a beneficiis: & si se non corrigunt, deponuntur.

Idem Londonen. Episcopo. c

SI autem d Clerici tuae jurisdictionis (sive in sacris ordinibus, sive in inferioribus constituti) fornicarias detinent: nisi eas ad secundam, vel tertiam commonitionem a se dimiserint, easdem de caetero contempturi, liceat tibi e eos Ecclesiis, vel earum portionibus appellat. postposita spoliare, officio ipsi nihilominus interdicto.

CAP. VII.

A Clerico fornicario, quamdiu toleratur, nec habet operis evidentiam, licite audiuntur divina, & percipiuntur Ecclesiastica sacramenta: a notorio vero abstinendum est, non quia in sacramento sit defectus, sed ad ipsorum fornicatorum emendationem. h. d. inhærendo verbis litterarum.

Lucius III. Ex Concilio Maguntino.

(an. 1181.)

Vestra duxit devotio g inquirendum: [& infra. 1] Alicubi dicitur: nullus audiat missam Sacerdotis, quem scit indubitanter concubinam habere. Alibi vero legitur: Non potest aliquis, quantumcunque pollutus fuerit, divina pollere sacramenta, quae purgatoria cunctarum contagionum b existunt. Qualiscunque i enim Sacer-

a Cap. 5. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. p. 18. c. 2. b C. 8. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. p. 18. c. 9. c al. Laudan. al. London. d Cap. 7. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. p. 18. c. 8. e In C. Barb. tibi ab Ecclesiis suis, &c. f al. Urban. III. g Cap. 1. eod. tit. in 2. compil. & post Conc. Lat. sub Alex. III. p. 50. c. 38. h al. cogitationum. i In Cod. Barb. Qualiscunque Sacerdos sit, quae sacra sunt, &c.

dos sit, quae sunt sancta, coinquinari non possunt. Sumite ergo ab omni Sacerdote Christi mysteria: quia omnia in Christi fide purgantur. Caeterum aliud est crimen notorium, aliud occultum. Notorium definitur, de quo Presbyter canonicè condemnatur. Occultum, quod ab Ecclesia toleratur. Caeterum aliud est, quando crimen notorium non differtur Presbyter, vel de ipso est canonicè condemnatus. Aliud est pene occultum, quod ab Ecclesia toleratur. Item aliud est a talium officiis abstinere, ut peccandi licentia caeteris auferatur, & hujusmodi ad poenitentiam fructum trahantur: atque aliud si talium tanquam in fornicatione jacentium, mysteria a respiciantur. Sine dubitatione itaque teneatis b, quod a Clericis, & Presbyteris, quanquam fornicariis, quamdiu tolerantur, nec habent operis evidentiam, licite divina mysteria audiantur, & alia recipiantur sacramenta Ecclesiastica.

[1 Ut consulamus fratribus nostris Parochiales Ecclesias adeuntibus, quarum Clerici concubinas habere credantur. De hoc videntur diversae sacrarum canonum sententiae emanasse.]

CAP. VIII.

Si fornicatio Clerici est ita publica, quod transit in notorium, nec accusator, nec testis necessarius est: sed si est publica per solam famam, non suffiunt ad condemnationem sola testimonia, id est, testium dicta non juratorum: sed si ex hoc oritur scandalum, inducitur purgatio, in qua deficiens canonicè punitur. Innocentius III. Exon. Episc. (an. 1208)

Tua nos duxit fraternitas consulendos c, si de Clericis publice concubinas habentibus, qui quando a te conveniuntur, se esse concubinos diffidentur, nec apparet contra eos legitimus accusator, credendum sit testimonio bonorum virorum, inter quos vivere dignoscuntur. Nos igitur consult. t. t. respond. quod si crimen eorum ita publicum est, ut merito debeat appellari notorium, in eo casu nec testis, nec accusator est necessarius: cum hujusmodi crimen nulla possit tergiversatione celari. Si vero publicum est, non ex evidentia, sed ex fama, in eo casu ad condemnationem eorum sola testimonia non sufficiunt: cum non sit testimonium, sed testibus iudicandum. Sed si de Clericis ipsis talis habeatur suspicio, ut ex ea scandalum generetur in populo d, licet contra ipsos non apparuerit accusator, eis tamen est canonica purgatio indicenda: quam si praestare noluerint, vel e defecerint in praestanda, eos canonica debebis f animadversione punire.

CAP. IX.

Breve est: unde non summatur.

Idem Pistoriensis Episcopo. (an. 1210.)

A Nobis g tua fraternitas requisivit: [& infra.] Cum Clericis quoque non permittas mulierculas habitare, nisi forte de illis personis existant, in quibus naturale foedus nihil permittit saevi criminis suspicari.

CAP. X.

Clericus concubinaris in officiis virandus non est, nisi sit notorius.

Gregorius IX. (an. 1235.)

Quaestum est de Clericis in fornicationem prolapsis, si eorum sit officium, priusquam poenitentur, audiendum. Verum etsi quemlibet pro mortali peccato, quoad seipsum constet esse suspensum, non debet tamen in officiis evitari: quia quantum ad alios etiam in casu proposito suspensus non est, nisi peccatum hujusmodi sit notorium per sententiam, seu confessionem

a Ministeria. b retineatis. c Cap. 1. eod. tit. in 1. compil. Vid. Anton. Gomezium tom. 3. Var. resol. c. 1. & Jul. Clar. in pract. crim. §. fn. q. 9. d Vid. l. si solem ff. de dolo. & l. equisimum ff. de usufr. e In Cod. Barb. vel si defecerint. f debes. g Cap. 2. eod. tit. in 3. compil. l. cum qui, C. de Episc. & Cler

nem factam in iure, aut per evidentiam rei, quae tergiversatione aliqua celari non possit.

TITULUS III.
DE CLERICIS CONJUGATIS.
CAP. I.

Matrimonium contractum per Clericum existentem in sacris, non tenet: secus in minoribus, sed tunc cogitur dimittere beneficium.

Alexander III. [Cantuariensis Episc. an. 1180.]

SI quia Clericorum infra Subdiaconatum acceperint uxores, ipsos ad relinquenda beneficia Ecclesiastica, & retinendas uxores distinctione Ecclesiastica compellatis. Sed si in Subdiaconatu b, & aliis superioribus ordinibus uxores accepisse noscuntur, eos uxores dimittere, & poenitentiam agere de commissio per suspensionis, & excommunicationis sententiam compellere procuretis.

CAP. II.

Conjugatus ad administrationem, & ad ordinem Ecclesiasticum, vel beneficium non promovetur, nisi castitatem promittat, & non sit bigamus.

Idem Herfor. Episcopo. (an. 1180.)

Sane: [& infra. 1] Provideas e attentius, ne deinceps Clericus conjugatus ad Ecclesiastica beneficia, vel sacros ordines, aut administrationes Ecclesiasticas admittatur: nisi forte castitatem voveret perpetuam, & qui unicam, & virginem habuisset uxorem.

[1 De Clericis inferiorum ordinum, qui in conjugio constituti diu Ecclesiastica beneficia ex concessione praed. nostrorum habuerunt, a quibus sine magno discrimine, ac effusione sanguinis non possunt privari: f. e. id duximus respondendum, ut]

CAP. III.

Si Clericus in minoribus beneficiis matrimonium contrahat, privatur beneficio, & quod dedit Ecclesiae, sibi restituatur. h. d. Et in hoc ultimo est casus not. & multum allegabilis.

Idem Verulan. d Episcopo. (an. 1180.)

Quod a te: [& infra. 1] Utrum Clerici infra Subdiaconatus ordinem constituti, qui continere carnis deiviti non valentes, uxores accipiunt, Ecclesiastico beneficio canonicè debeant spoliari: id volumus te tenere, quod cum simul voluptatibus, & carnalibus desideris, ac divinis, & Ecclesiasticis obsequiis vacare non valeant, ob immunditiam suam Ecclesiasticis sacramentis indigni tractandis, Ecclesiasticis beneficiis proculdubio sunt privandi. Sane si Ecclesiis, quibus f intulati fuerant, de possessionibus, aut aliis bonis aliqua contulisse noscuntur: cum ab earundem Ecclesiarum ministerio fuerint, & beneficio sequestrati: ad ipsos recta via debent abque contradictione redire.

[1 Quod fraternitatis tuae querit industria.]

CAP. VI.

Peracta poenitentia, dispensant Episcopi cum Sacerdotibus, qui matrimonium de facto contraxerunt.

Idem. (an. 1170.)

Sane g Sacerdotes illi, qui nuptias contrahunt, quae non nuptiae, sed contubernia sunt potius h nuncupanda: post longam poenitentiam, & vitam laudabilem continentes, officio suo restitui poterunt, & ex indulgentia sui Episcopi ejus executionem habere.

a Cap. 1. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. sub Alex. III. c. 2. b Tales ex hoc facto suspecti sunt de heresi. Bern. Dias in pract. crim. can. c. 74. c Cap. 3. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. p. 18. c. 5. d Veneran. al. Verulan. al. Velinen. al. Verulanen. e Cap. 5. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. sub Alex. III. p. 50. c. 7. f articulari. g Cap. 1. eod. tit. in 2. compil. vid. Felin. in c. ita nos de iurejur. h dicendo.

CAP. V.

Auferenda sunt Clerico beneficia, quae habebat tempore contracti matrimonii: collata vero postmodum scienter per Episcopum, per etiam auferri non possunt, sed per superiorem. h. d.

Innocentius III. Norwicens. Episc. [an. 1212.]
Diversis a fallaciis: [& infra. 1] Accepimus autem, quod quidam Clerici tuae dioecesis, qui matrimonium contraxerunt, Ecclesiastica beneficia detinere contendunt: in quorum conversatione cithara cum Psalterio male concordat. Cum ergo vir cogitet, quomodo placere possit uxori, & ideo minus, quae Dei sunt, valeat cogitare, cum quasi divisus in duo b, plenam sui non habeat potestatem: ut ei, a quo stipendium recipit, plenius famuletur, mandamus, quatenus hujusmodi Clericos beneficiis Ecclesiasticis, quae in tua Dioecesi sunt adepti, prius app. rem. praesertim cum rerum Ecclesiasticarum substantia per tales soleat deperire. Nisi forte tu talibus scienter contuleris Ecclesiastica beneficia: quibus eos non per te, sed per e superiorem decernimus spoliandos.

[1 Homines circumventi Deo, & mammonae famulari conantur. Cum tamen secundum Evangelicam veritatem nemo possit duobus Dominis servire, quoniam si unum dileverit, alium habebit exosum, aut uno contempto, alium sustinebit.]

CAP. VI.

Filius Sacerdotis Graeci ex uxore gentis, licite inter Latinos promovetur, si scandalum non obstitat. h. d. & est casus notabilis.

Idem d Archerontino Archiep. (an. 1212.)

Cum olim e ad nostram audientiam pervenisset, quod Canonici Anglorum. f Cantorem Tricaricem. g sibi elegerant in pastorem: [& infra. 1] Licet tibi de forma electionis canonicae, ac idoneitate personae, in aliis b constitit: movit te tamen, quod cum pater ejus Graecus fuerit i, & juxta ritum Graecorum uxorem duxerit k in minoribus ordinibus constitutus, Cantorem ipsum ex uxore legitima in Sacerdotio suscepisset. Nos igitur attendentes, quod Orientalis Ecclesia votum continentiae non admittit, quoniam Orientales in minoribus l ordinibus contrahunt, & in superioribus utuntur matrimonio jam contracto: mandamus, quatenus nisi pro eo, quod inter Latinos Graeci hujusmodi conversantur, regionis consuetudo repugnet, si aliud canonicum m non obstitat, ad confirmationem, & consecrationem ejusdem sine dubitatione procedas.

[1 Tibi dedimus in mandatis, ut examinata electione diligentius, & persona, si electionem canonicam, & personam idoneam invenires, electionem ipsam auct. Apost. confirmares, sicut Metropolitanus in caeteris processurus.]

CAP. VII.

Clericus conjugatus non beneficiatus, non cogitur deservit consuram.

Idem Episcopo Pistoriensis. (an. 1212.)

Joannes n nobis conquerendo monstravit, quod tu eum, quoniam jam dudum uxorem legitimam duxerit, pro eo, quod prius in Acolythum fuerat ordinatus, compellere niteris, ut tonsuram deservat clericalem, ex qua inter

a Cap. 1. eod. tit. in 3. compil. ubi legitur Archiep. Norwicensis male. b Vide leg. si plures ff. de pact. c In Cod. Barb. sed per superiorem tuum. d al. Archeronen. e Cap. 2. eod. tit. in 3. compil. f Aglon. g Triacanen. h & in aliis. i fuerat. k duxerat. l in minoribus ordinibus constituti contrahunt. m Vox canonicum, deest in antiquioribus. n De materia hujus decreti, vid. Geminian. in c. 1. eod. tit. in lib. 6. & Lupum alleg. 40.